

Jauni izaicinājumi un sasniegumi 2011. gadā

Edīte Kaufmane

Latvijas Valsts augļkopības institūts

2011. gads Latvijas Valsts augļkopības institūtam (LVAI) ir bijis viens no veiksmīgākajiem pēdējā desmitgadē. Šobrīd LVAI pastāvīgi strādā **58** cilvēki, no tiem **51** pilna laika zinātniskais darbinieks (t.sk. **14** doktori (no tiem 3 ārvalstu zinātnieki), **15** maģistri, t.sk. **8** doktoranti, **3** maģistranti). 2011. gadā LVAI darbinieki veiksmīgi aizstāvēja četrus maģistra darbus, 2010. gada decembrī Gunārs Lācis veiksmīgi aizstāvēja doktora darbu Zviedrijas LU.

Svarīgākie **zinātniskā darba rezultāti** 2011. gadā.

Turpināts mērķtiecīgs selekcijas darbs ābelēm, saldajiem ķiršiem un avenēm. 2011. gadā Latvijā reģistrētas 5, šobrīd AVS testu iziet vēl 5 LVAI selekcionētas augļaugu šķirnes. Zviedrijā reģistrācijai tiek gatavota viena ābeļu šķirne. Vairāk nekā 20 dažādu augļaugu šķirnes tiek pārbaudītas dažādās Eiropas valstīs. Veikta 10 zemeņu šķirņu izvērtēšana StrawberryEuropeanNetwork ietvaros, uzsākta 54 upeņu šķirņu vērtēšana RibesEuropeanNetwork ietvaros. Līguma ar Beļģijas selekcijas firmu „Better3fruit” ietvaros krustotas slimībizturīgās Latvijas ābeļu šķirnes ar jaunākajām Eiropas šķirnēm. Pirmoreiz Latvijā veikta saderības ģenētiskā izpēte plūmēm. Uzsākta saldo ķiršu pašauglības iedzimtības izpēte, veicot 8 krustojumu kombinācijas. Uzsākts jauns, fundamentāls pētījumu virziens – slimību rezistences izpēte, pielietojot molekulārās metodes. Iekārtoti agrotehniskie izmēģinājumi jaunajām LVAI augļu koku un ogulāju šķirnēm, t.sk. zemnieku saimniecībās vairākos Latvijas reģionos. Uzsākti jauni pētījumi par risku mazinošām un vidi saudzējošām audzēšanas tehnoloģijām, kā arī par ābolu kvalitātes nodrošināšanu, slāpekļa un kālija daudzuma izmaiņām augsnē. Veikti plaši augļaugu patoloģijas pētījumi, turpinot iepriekšējos gados ievāktā materiāla analīzi, jaunu patogēnu un kaitēkļu identificēšanu. Turpināta augļaugu atvaseļošana, kolekciju papildināšana, kā arī kokaudzētavā veiktas pārbaudes potcelmiem un šķirnēm. Augļu un ogu pārstrādē uzsākts pētījums par jauna veida produkcijas „svaigi grieztu augļu salātu” izstrādi no vietējām izejvielām, turpināti ābolu uzglabāšanas pētījumi, izmantojot dažādas tehnoloģijas un paņēmienus. Pēc uzņēmumu pasūtījuma izstrādātas un pārdotas 8 augļu un ogu pārstrādes tehnoloģijas.

LVAI 2011. gadā veiksmīgi tiek īstenoti ilgtermiņa zinātniski projekti: (1) **Starptautiskie**: a) Latvijas–Lietuvas pārrobežu projekts, b) EUREKA projekts, c) Divpusējas sadarbības projekts ar Aiovas universitāti (ASV); (2) **LVAI vada ilgtermiņa sadarbības projekts**: a) ZM LAP projektu (5 dalībinstiucijas), b) ESF 1.1.1.2.aktivitātes projektu (3 instiucijas), c) trīs projektus ERAF 2.1.1.1.aktivitātē; (3) **LVAI īsteno un piedalās projektu īstenošanā**: a) VPP Nr. 5 projekts „Vietējo lauksaimniecības resursu ilgtspējīga izmantošana paaugstinātas uzturvērtības pārtikas produktu izstrādei”, b) LZP pētījumu projekts, c) ERAF 2.1.1.2. aktivitātes projekts. LVAI zinātnieki iesaistījušies un aktīvi darbojas trijās ES COST akcijās – Nr. FA 1003, Nr. 863 un Nr. 873.

8. maijā LVAI noorganizēti Ķiršu ziedēšanas svētki, kuru ietvaros interesentiem bija iespēja vērot un piedalīties eksperimentos laboratorijās un dārza izmēģinājumos. Būtiski pieaudzis komercaugļkopjiem sniegto konsultāciju un praktisko semināru skaits. 28. maijā izskanēja LVAI organizētais 10. Ceriņu koncerts, ko apmeklēja ap 5000 klausītāji.

Secinājums. Veiksmīgi izmantojot Eiropas un valsts līdzekļu piesaisti, īstenojot 11 projektus, Institūtā radītas iespējas padziļināt un paplašināt pētījumu virzienus, kā arī paaugstināt zinātniskā personāla profesionalitāti un kapacitāti.